

Nr 2

Regeringens proposition om försäljning av viss allmänna arvsfonden tillfallen fast egendom;

beslutad den 29 maj 1975.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga det förslag som upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

OLOF PALME

BERTIL LÖFBERG

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att en fastighet i Huddinge kommun, som har tillfallit allmänna arvsfonden genom arv, försäljs för en köpeskilling som med hänsyn till särskilda omständigheter bör sättas till 100 kr.

FINANSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1975-05-29

Närvarande: statsministern Palme, ordförande, och statsråden Sträng, Andersson, Holmqvist, Lundkvist, Geijer, Norling, Löfberg, Lidbom, Carlsson, Sigurdson, Gustafsson, Zachrisson, Hjelm-Wallén

Föredragande: statsrådet Löfberg

Proposition om försäljning av viss allmänna arvsfonden tillfallen fast egendom

Den 3 oktober 1898 föddes *Carl Sigurd Boberg* i Stockholm av okända föräldrar. År 1899 utlämnades han från allmänna barnhuset som fosterbarn till Johan Fredrik Boberg och hans hustru Edla Maria, född Borén, Hacksta gård i Enköpings-Näs församling. Makarna Boberg hade enligt en efter dem år 1940 upprättad arvskifteshandling sammanlagt sex barn. I ett testamente, som makarna Boberg hade upprättat år 1935, hade de förordnat att den som överlevde den andre skulle med full äganderätt erhålla all den avlidnes kvarlåtenskap samt att efter bådass död all behållen kvarlåtenskap skulle delas lika mellan hel- och halvsyskon samt fostersonen Carl Sigurd. Carl Sigurd Boberg utflyttade år 1916 från Enköpings-Näs församling samt inflyttade år 1935 till Katarina församling i Stockholm. Han ingick äktenskap år 1936 med Greta Linnéa Blomstedt, som avled år 1948. Bouppteckningen efter henne utvisade en behållning på ca 6 800 kr. Bland tillgångarna ingick fastigheten Länna 4: 81 i Huddinge kommun med ett taxeringsvärde av 6 000 kr. Som dödsbodelägare och arvinge upptogs efterlevande maken Carl Sigurd samt som efterarvinge den avlidnas moder, som avled år 1959 utan att efterlämna bröstarvingar.

Carl Sigurd Boberg avled den 2 juli 1964 och torde enligt verkställda utredningar ha efterlämnat varken arvsberättigade anförvanter eller efterarvingar till hustrun. Något förordnande beträffande kvarlåtenskapen förelåg inte. Vid bouppteckningen efter Carl Sigurd uppgavs boet av en fosterbroder och upptogs felaktigt (fostersyskon saknar arvsrätt) som dödsbodelägare två fosterbröder, en avliden fostersysters fem barn, en annan avliden fostersysters sex barn och ett barnbarn,

en tredje avliden fostersystems barnbarn och slutligen en fjärde avlider fostersystems två barn bosatta i Amerika. Bouppteckningen utvisade en behållning av 3 899 kr. 8 öre. Bland tillgångarna fanns fastigheten Länna 4: 81 med ett taxeringsvärde av 21 300 kr. Genom köpekontrakt den 11 maj 1965 och köpebrev den 24 maj 1965 sålde "Carl Sigurd Bobergs sterbhus" fastigheten Länna 4: 81 för 32 000 kr. till Anita Janimagi, Birgitta Isberg och Thomas Forslund. Sterbhuset tecknades då av en fosterbroder till Carl Sigurd och en fostersystems barn. Köparna företrädades av sin far köpmannen Bertil Forslund, Tjädervägen 27, 141 72 Huddinge. Fastigheten åsattes år 1965 ett taxeringsvärde av 65 400 kr., som år 1970 höjdes till 84 000 kr. Det vid 1975 års allmänna fastighetstaxering åsatta värdet är 40 000 kr.

I juni 1966 lade den person som hade upprättat bouppteckningen efter Carl Sigurd fram ett förslag till fördelning mellan "dödsbodelägarna" av ett belopp om 15 000 kr. av tillgängliga kontanta medel om 18 914 kr. 53 öre. Fördelningen hade i och för sig varit riktig om Carl Sigurd varit barn till Johan Fredrik Boberg och hans hustru Edla Maria.

I skrivelse i juni 1966 till kammaradvokattfiskalsämbetet anmälde Västmanlands läns rättshjälpsanstalt i Västerås att ett av fostersyskonens barn besökt anstalten för att få förhållandena i Carl Sigurds dödsbo utredda. Enligt skrivelsen saknade de i bouppteckningen upptagna personerna arvsrätt och allmänna arvsfonden hade intressen att bevaka i boutredningen. Kammaradvokattfiskalsämbetet begärde då hos dåvarande Stockholms rådhusrätt att boet skulle avträdas till förvaltning av boutredningsman. Rätten förordnade om avträdande den 8 november 1966 och förordnade därvid advokaten Sven Hedvall att handha förvaltningen. I februari 1967 registrerades vid bouppteckningsavdelningen vid Stockholms rådhusrätt ett tillägg till den tidigare vid rådhusrätten registrerade bouppteckningen efter Carl Sigurd, vilket tillägg upptog som dödsbodelägare enbart Carl Sigurds till namn och vistelseort okända arvingar. Samtidigt utfärdades arvskungörelse. Åtgärden hade den innebörden att okända arvingars arvsrätt preskriberades i februari 1972. Dödsboet efter Carl Sigurd beviljades i april 1967 lagfart på fastigheten Länna 4: 81 på grund av bouppteckningen och tillägget därtill. Enda delägare i dödsboet är på grund av tillägget och den inträdda arvspreskriptionen allmänna arvsfonden.

Carl Sigurds båda fosterbröder har i juni 1967 ansökt om avstående av arv till förmån för dem och de övriga personer som hade deltagit i det verkställda skiftet. De åberopar att de varit i god tro, då de genomförde boutredningen och mottog arv efter Carl Sigurd. Vidare åberopar att samtliga "arvingar" lever under knappa ekonomiska förhållanden och därför saknar förmåga att återbära vad de har mottagit som arv. Därefter har fem barn till ett av de avlidna fostersyskonen i skri-

velse daterad i juli och augusti 1968 ansökt att få del i boet, eftersom fosterföräldrarna hade behandlat Carl Sigurd som sitt eget barn och han lika med de egna barnen tagit arv efter fosterföräldrarna.

Länsstyrelsen i Stockholms län har i avgivet yttrande tillstyrkt att allmänna arvsfonden till förmån för samtliga de personer, som hade erhållit del av kvarlåtenskapen efter Carl Sigurd, avstår sin rätt till samma kvarlåtenskap.

I skrivelse i mars 1971 har köparna av fastigheten Länna 4: 81 genom Bertil Forslund väddat att begärda avståenden sker inom en snar framtid och att förbehåll därvid görs, så att köparna kan erhålla fångeshandlingar av allmänna arvsfonden och därmed få lagfart på fastigheten.

Kammaradvokatfiskalsämbetet har i yttrande i december 1971 hemställt att det förordnas, att allmänna arvsfondens eventuella rätt eller den rätt som efter eventuell arvspreskription kan tillkomma fonden till kvarlåtenskapen efter Carl Sigurd avstås till förmån för sökandena, arvlåtarens fostersyskon eller avlidna fostersyskons bröstarvinge, på villkor att dessa respekterar försäljningen av dödsboets fastighet Länna 4: 81 till Bertil Forslunds barn samt förbinder sig att tillskjuta de medel som eventuellt behövs för slutförande av boets utredning. Fem barn till ett av Carl Sigurds fostersyskon har med anledning av ämbetets förslag meddelat, att de inte biträder förslaget, eftersom de samtliga inte har tagit ut den summa på 500 kr. per person som tillställts dem, på grund varav dessa belopp har återgått till dödsboet.

Enligt 5 § lagen (1928: 281) om allmänna arvsfonden får arv som har tillfallit allmänna arvsfonden helt eller delvis avstås till arvlåtarens släkting eller annan person som stått arvlåtaren nära, om det kan anses billigt. Då det har bedömts som tveksamt huruvida Carl Sigurd och hans fostersyskon och i synnerhet hans fostersyskons avkomlingar kunde anses som närstående i lagens mening och sedan vissa av de senare har uppgivit sig inte biträda kammaradvokatfiskalsämbetets förslag, har ärendet remitterats till kammarkollegiet, som fr. o. m. den 1 januari 1973 företräder allmänna arvsfonden, för förnyat yttrande. Kollegiet har i yttrande den 28 februari 1975 föreslagit, att fastigheten säljs till Huddinge kommun för ett lägsta pris av 70 000 kr. Samtidigt skulle fostersyskonens och fostersyskonens avkomlingars ansökningar om avstående av arvsfondens rätt till kvarlåtenskapen avslås. Kollegiet har däremot ansett, att starka skäl talar för, att — sedan Carl Sigurd Bobergs fostersläktingars skadeståndsskyldighet gentemot Bertil Forslunds barn på grund av fastighetsförsäljningen 1965 fastslagits genom laga-kraftgäande dom — till släktingarna av fondens rätt till köpeskillingen avstås ett mot skadeståndet svarande belopp att direkt utbetalas till Bertil Forslunds barn, varigenom frågan om skadestånd till dem från släktingarna blir reglerad.

En väsentlig fråga för avgörande av detta ärende är huruvida fostersyskonen och dessas avkomlingar har stått Carl Sigurd nära. I motsats till kammarkollegiet anser jag inte att sådant närstående föreligger i detta fall. På grund härav synes det inte möjligt att reglera frågan om skadestånd till Bertil Forslunds barn genom att fondens egendom avstås till Carl Sigurds fostersyskon och fostersyskons avkomlingar. Andra vägar att gottgöra Forslunds barn för liden skada måste därför prövas.

Dåvarande kammaradvokatfiskalsämbetet föreslog i sitt yttrande i december 1971, att försäljningen av fastigheten Länna 4: 81 till Forslunds barn skulle respekteras. Bertil Forslund har enligt vad som har framkommit i ärendet i samband med att han biträdde sina barn vid inköpet av fastigheten gjort vad som rimligen kan begäras av en aktsam köpare i samband med fastighetsförvärvet. Han har kontrollerat att Carl Sigurd var ägare till fastigheten, att fastigheten var upptagen i bouppteckning efter denne samt att fullmakter förelåg för de personer som företrädde boet från alla dödsbodclägare enligt bouppteckningen. Det kan inte antas annat än att Bertil Forslund var i god tro när fastigheten förvärvades. God tro grundar visserligen inte någon rätt till fastigheten, men starka billighetsskäl talar enligt min mening för att Bertil Forslunds barn om möjligt icke bör efter tio års faktiskt innehav frångå den fastigheten, som de har köpt för 32 000 kr. under de särskilda omständigheter som redovisats tidigare. Ett dylikt frångående synes kräva att särskild klandertalan anställs mot Bertil Forslunds barn, varvid dessa kan instämma fostersyskonen och fostersyskonens avkomlingar med yrkande på skadestånd på grund av den inte fullgjorda fastighetsförsäljningen. Det synes mig obilligt att efter så relativt lång tid som nu har förflutit väcka sådan talan mot Bertil Forslunds barn, särskilt som viss osäkerhet också måste anses råda om dessas möjlighet att efter en process mot fostersyskonen och fostersyskonens avkomlingar erhålla skadestånd. Jag förordar därför en lösning, där försäljningen av fastigheten till Bertil Forslunds barn respekteras på så sätt att fastigheten av staten försäljs till dessa för en symbolisk köpeskillning av 100 kr. Enligt cirkuläret (1971: 727) om försäljning av staten tillhörig fast egendom, m. m., som har meddelats med stöd av riksdagens beslut och enligt de principer beträffande prissättningen som 1942 års riksdag bestämde, skall tillses att fastighetsförsäljningen i prishänscende blir så fördelaktig för staten som möjligt och att försäljning till underpris inte äger rum. Försäljningarna skall alltså ske under full affärsmässighet. Att man i detta fall frångår nu nämnda principer är väl motiverat med hänsyn till de särskilda omständigheterna. För att Bertil Forslunds barn inte genom en skadeståndstalan mot fostersyskonen och fostersyskonens avkomlingar skall kunna göra en obehörig vinst, bör de i samband med köpet överlåta sin eventuella rätt till skadestånd på staten. Genom att dödsboet efter Carl Sigurd på grund av den föreslagna försäljningen

inte kan tillgodogöra sig värdet av fastigheten, kan visst underskott uppstå i boet, varvid allmänna arvsfonden torde få tillskjuta de medel som kan behövas för att täcka boutredningskostnaderna, som ännu inte redovisats.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att bemyndiga regeringen att sälja den allmänna arvsfonden genom arv tillfallna fastigheten Länna 4: 81 i Huddinge kommun till Anita Janimagi, Birgitta Isberg och Thomas Forslund för 100 kr. och på de villkor i övrigt som regeringen bestämmer.

Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga det förslag som föredraganden har lagt fram.